

Ravinteet kiertoon ja Saaristomeri kuntoon

Sanni Grahn-Laasonen

Saaristomerellä ei mene hyvin. Sen herkkää ekosysteemiä kuormittavat intensiivinen peltoviljely ja useat kotieläintalouden keskittymät, joilla syntyy runsaasti lantaa pellon määrään nähden. Näiden lisäksi aluetta kuormittavat kalankasvatus, haja-asutuksen jätevedet ja vesiliikenne.

Saaristomeri on luontoarvoiltaan ja maisemaltaan upea alue ja se on meille suomalaisille rakas osa Itämerta. Vaikka viime vuosina kuormitus ei ole lisääntynyt, liikaan tyytyväisyyteen ei ole varaa. On toimittava nyt.

Suomella on kaksi tavoitetta: saada Saaristomeren tila hyväksi ja olla ravinteiden kierrättämisen esimerkkialue. Ensimmäinen tavoite ei toteudu ilman toista.

Tarvitaan uusia, kekseliäitä tapoja suojella arvokasta Saaristomerta.

Kierrättämisen kannalta keskeinen kysymys on, nähdäänkö ravinteet resurssina vai ongelmana. Ravinteiden avulla ruoan tuotanto on mahdollista, mutta kun niitä valuu liikaa Itämereen, niistä tulee ongelma. Erityisen hankalia ovat fosfori ja typpi. Samaan aikaan kilpailu niukkenevista fosforivaroista kiristyy koko ajan, mikä näkyy lannoitteiden nousevina hintoina.

Toivon, että tulevaisuudessa ravinteet nähdään yhä enemmän resurssina kuin ongelmana. Lantaa ja puhdistamolietettä, kuten muitakin ravinteita sisältäviä sivutuotteita, voidaan kierrättää tehokkaammin.

Meillä on ympäristöministeriössä Saaristomeren tilan parantamista koskeva Raki-ohjelma, joka tähtää ravinteiden kiertoon, Saaristomereen valuvan ravinnekuorman vähentämiseen ja jätevesien käsittelyn tehostamiseen. Töitä on muun muassa tehty poistamalla ravinteita vesistöistä, kehittämällä maatilakohtaisia biokaasulaitoksia ja näiden jäännösten kierrätystä sekä edistämällä yhteistyötä eläin- ja kasvinviljelijöiden välillä. Rahoitusta on tähän mennessä myönnetty noin 8 miljoonaa euroa 40 kokeiluhankkeelle.

Lannan ravinteiden kierrätys, erilaiset lannan käsittelymenetelmät ja siihen liittyvä logistiikka on ollut Raki-ohjelman yksi pääteema. Suomessa lannan sisältämä fosfori riittäisi kotimaisen maatalouden vuotuisen tarpeeseen. Jotta ravinteet saadaan hyödynnettyä yhä paremmin, tarvitaan entistä enemmän yli toimialojen tehtävää yhteistyötä. Yhteistyöhön tarvitaan mukaan lannoitevalmistajia, laitevalmistajia, tutkijoita, tiedottajia, neuvontatyötä tekeviä ja viljelijöitä.

Hyviä uusia toimintamalleja on vauhdissa. On esimerkiksi hanke, jonka tarkoituksena on saada aikaan kustannustehokas biokaasulaitos eläintilalle. Tähän liittyen tehdään investointisuunnitelmamallit ja arvioidaan investoinnin kannattavuutta. MTT:llä on LantaTeko-hanke, jossa kehitetään sekä tilakohtaista että keskitetyn biokaasulaitoksen yhteydessä toimivaa lietelannan separointia.

Saaristomeren suojelun kannalta on tärkeää, että tieto uusista tavoista tehdä leviää. Kaikki mikä toimii, on saatava käyttöön. Uudet teknologiat ja hyvät käytännöt jäävät helposti kaappiin pölyttymään, ellei tietoa jaeta aktiivisesti. Raki-ohjelman hankkeissa syntyneitä keksintöjä tulee monistaa ja hyviä käytäntöjä jakaa.

Myös koordinaatio muiden rahoittajien kanssa on tärkeää. Odotan jo mielenkiinnolla yhteistyötä maaseudun kehittämisohjelman ravinnekierätyksen hankkeiden kanssa. On myös kiinnostavaa nähdä, mitä ravinneneutraalit kunnat - eli Ranku-konseptilla saadaan aikaan. Sitäkin lähdetään kehittämään hyvässä yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa.

Vaikka töitä on tehty paljon, Saaristomerta ei saada kuntoon hetkessä. Vesistöjen suojelu vaatii pitkäjänteisyyttä. Jo toteutetut hankkeet ovat kuitenkin luoneet hyvän pohjan innovatiivisille tavoille kierrättää ravinteita ja myös uudelleenlaiselle yritystoiminnalle. Raki-ohjelma on tuonut yhteen ideanikkareita, joiden panoksella ravinteet voivat muuttua ongelmasta resurssiksi. Tällaista tekemisen meininkiä Saaristomeri tarvitsee. Hyville ideoille on aina kysyntää – myös Suomen ulkopuolella.

Sanni Grahn-Laasonen
ympäristöministeri
Ympäristöministeriö

Aiemmin sarjassa julkaistut kirjoitukset löydät [täältä](#).